

RAPORT 12

NARODOWY INSTYTUT
DZIEDZICTWA
NATIONAL HERITAGE BOARD OF POLAND

WARSZAWA 2017

RAPORT 12

NARODOWY INSTYTUT
DZIEDZICTWA
NATIONAL HERITAGE BOARD OF POLAND

WARSZAWA 2017

REDAKTOR

SŁAWOMIR KADROW
slawekkadrow@gmail.com

KOMITET REDAKCYJNY

MARIE BESSE (GENÈVE), PETER BOGUCCI (PRINCETON), ZBIGNIEW BUKOWSKI (WARSZAWA)
BOGUSŁAW GEDIGA (WROCŁAW), MARTIN GOJDA (PILSEN), ALEKSANDER KOŚKO (POZNAŃ)
JANUSZ KRUK (KRAKÓW), JOHANNES MÜLLER (KIEL)

REDAKCJA

NARODOWY INSTYTUT DZIEDZICTWA
UL. KOPERNIKA 36/40, 00-924 WARSZAWA

TOM RECENZOWALI

WOJCIECH BLAJER, TOMASZ CHMIELEWSKI, MAŁGORZATA GRUPA
MACIEJ KACZMAREK, JERZY LIBERA, ANDRZEJ ROZWAŁKA
TARAS TKACHUK, MARCIN WIEWIÓRA

SEKRETARZE REDAKCJI

JAKUB WRZOSEK
AGNIESZKA ONISZCZUK
MICHAŁ BUGAJ

REDAKCJA JĘZYKOWA

PAWEŁ KREMER

PROJEKT GRAFICZNY I REDAKCJA TECHNICZNA

PIOTR BEREZOWSKI

OPRACOWANIE GRAFICZNO-TECHNICZNE

KAN MEDIA

© NARODOWY INSTYTUT DZIEDZICTWA, 2017

ZDJĘCIA NA OKŁADCE

przód – fot. M. Dąbski, M. Bogacki (Okonek, woj. wielkopolskie. Zdobienie kabłąka zapinki typu Spindlersfeld)
tył – fot. M. Osiadacz (Wizualizacja zrekonstruowanych naczyń ze stanowisk Targowisko 12, 13 oraz Targowisko 14, 15)

ISSN 2300-0511

DRUK Łódzkie Zakłady Graficzne

NAKLAD 200 egz.

Spis treści

- 5 Od Redakcji
- 6 From the Editorial Board

STUDIA I MATERIAŁY

Krzysztof Gorczyca, Katarzyna Schellner

- 7 Nowoodkryte cmentarzyska kleczewskiej enklawy grobowców kujawskich w Kownatach na stanowisku 27 i w Górach na stanowisku 24, gm. Wilczyn, pow. koniński, woj. wielkopolskie
- 24 *Newly discovered burial grounds of Kleczew enclave of Kuyavian tombs in Góry, site 24 and Kownaty, site 27, Wilczyn Commune, Konin District, Wielkopolskie Voivodeship*

Paweł Jarosz

- 25 Osadnictwo kultury mierzanowickiej na stanowisku 2 w Zagórze, pow. wielicki, woj. małopolskie
- 32 *Settlement of the Mierzanowice culture in Zagórze, site 2, Wieliczka District, Małopolskie Voivodeship*

Jacek Górski

- 33 Osadnictwo kultury łużyckiej na stanowisku 2 w Zagórze, gm. Niepołomice, pow. wielicki
- 64 *Lusatian culture settlement at site 2 in Zagórze, Niepołomice Commune, Wieliczka District*

Agata Trzop-Szczypińska

- 65 Skarb z epoki brązu z Okonka, pow. złotowski, woj. wielkopolskie
- 81 *A hoard from Okonek, Złotów District, Wielkopolskie Voivodeship*

Marcin Biborski, Mateusz Biborski

- 83 Wyniki badań składu chemicznego zabytków ze stopu miedzi, Okonek, pow. złotowski, woj. wielkopolskie
- 87 *Results of the research on chemical composition of artefacts made from copper alloys from Okonek, Złotów District, Wielkopolskie Voivodeship*

Łukasz Antosik, Joanna Słomska

- 89 Nowe odkrycia tekstylne na cmentarzysku kultury łużyckiej z wczesnej epoki żelaza w Łabędach-Przyszówce w pow. gliwickim, na stanowisku 4
- 96 *Newly discovered textiles from the early Iron Age burial ground of the Lusatian culture in Łabędy-Przyszówka, Gliwice District, site 4*

Krzysztof Nowaczyk, Lubomiła Nowaczyk

- 97 Cmentarzysko wczesnośredniowieczne w Przysławiu, gm. Jędrzejów, woj. świętokrzyskie, stanowisko 1 (AZP 90-59/1)
- 122 *An early medieval burial ground in Przysław, Jędrzejów Commune, Świętokrzyskie Voivodeship, site 1 (AZP 90-59/1)*

Krzysztof Garbacz

- 123 Unikatowy zespół „pochówków” zwierzęcych z Grzybowa, gm. Staszów, woj. świętokrzyskie
- 145 *A unique complex of animal “burials” from Grzybów, Staszów Commune, Świętokrzyskie Voivodeship*

Andrzej Rozwałka

- 147 Teren rynku miasta Lublina w okresie średniowiecza i w czasach wczesnonowożytnych. Archeologiczny szkic do portretu stratygraficznego
- 165 *Town square in Lublin during the Middle Ages and the Renaissance. Archaeological sketch for a stratigraphic image*

Maciej Trzeciecki, Jakub Affelski

- 169 Osadnictwo wczesnośredniowieczne i z okresu nowożytnego na stanowisku nr 4 w Zambrzycach Starych, gm. Rutki, woj. podlaskie
- 197 *Early medieval and post-medieval settlement at site no. 4 in Zambrzyce Stare, Rutki Commune, Podlaskie Voivodeship*

Mirosław Mazurek, Przemysław Muzolf, Aleksandra Szajdrowska-Pondel

- 199 Relikty działań wojennych zarejestrowanych podczas badań archeologicznych na stanowisku militarnym 1–24 w Lesie Puławskim
- 212 *Warfare remains found during archaeological research on a military site 1-24 in Las Puławski*

BADANIA RATOWNICZE ZA GRANICĄ

Nikolay Krenke

- 213 *Rescue archaeology in Russia at the turn of the 20th and 21st century*

DYSKUSJE I POLEMIKI

Magdalena Nowak

- 221 *Co wolno wojewodzie, czyli rola konserwatora przy wielkich inwestycjach drogowych. Na marginesie artykułu S. Czopka i A. Pelisiaka: „Autostrady i co dalej?”*
- 226 *“What is allowed to a Voivode...”, i.e. the role of heritage protection officers in large road investment projects. Comments on the article written by S. Czopek and A. Pelisiak: Motorways and what's next?*

Sylwester Czopek

- 229 *Kilka uwag na marginesie „archeologii autostradowej”*
- 237 *A few comments on “motorway archaeology”.*

Mateusz Osiadacz

- 239 *Wybrane techniki dokumentacji, rekonstrukcji i wizualizacji 3D na przykładzie zbioru neolitycznych zabytków z terenu Małopolski*
- 250 *Selected techniques of documentation, reconstruction and 3D visualisation, based on the assemblage of Neolithic artefacts from Lesser Poland*

RECENZJE

Elżbieta M. Kłosińska

- 251 (Rec.) Sylwester Czopek, Dariusz Niemasik, Wojciech Pasterkiewicz, Andrzej Pelisiak, *Rzeszów, stanowisko 117 – osada wielokulturowa*

Elżbieta M. Kłosińska

- 254 (Rec.) Sylwester Czopek, Jarosław Bronowicki, Joanna Podgórska-Czopek, *Zamiechów, stan. 18 – wielokulturowe stanowisko na Przedgórzu Rzeszowskim (= Via Archaeologica Ressoiviensia 8)*

Anna Zakościelna

- 257 (Rec.) M. Szmyt (red.), *Osadnictwo społeczności neolitycznych na stanowisku 2 w Janowicach, woj. kujawsko-pomorskie / Settlement of neolithic communities at site Janowice 2, Kujawy-Pomerania Province (= Studia i materiały do badań nad późnym neolitem Wysoczyzny Kujawskiej 6 / Studies and materials for investigation of the late Neolithic on the Kujawy Plateau 6)*

Od Redakcji

Od 2011 roku, w którym ukazał się RAPORT 2005-2006, celem nowego zespołu redakcyjnego jest stopniowe odchodzenie od formuły periodyku publikującego jedynie mniej lub bardziej pobieżne sprawozdania z ratowniczych badań wykopaliskowych na trasach autostrad i dróg ekspresowych w Polsce. Począwszy od 9 tomu, wydanego w 2014 roku, RAPORT stał się rocznikiem o wewnętrznej strukturze typowej dla naukowych czasopism. Obszerny dział *Studiów i Materiałów*, zawierający sprawozdania z badań terenowych w kraju, uzupełniony został o relacje z badań ratowniczych poza naszymi granicami (*Badania Ratownicze za Granicą*). Dla ożywienia niezbędnych w każdej dyscyplinie naukowej dyskusji i polemik uruchomiliśmy stosowny dział (*Dyskusje i Polemiki*). W naszym piśmie nie mogło oczywiście zabraknąć miejsca dla *Recenzji* książek publikujących wyniki badań ratowniczych.

Równocześnie zainicjowaliśmy publikowanie artykułów i studiów materiałowych, które mają ambicje przekraczania skromnych ram stawianych zwykle sprawozdaniom z badań terenowych. Z tomu na tom rośnie liczba pełniejszych opracowań źródłowych, spełniających wymogi poważnych publikacji materiałowych. Towarzyszą im czasami interdyscyplinarne studia i analizy z zakresu paleobotaniki, archeozoologii, paleogeografii, ceramologii itd.

Niniejszy tom przynosi kolejną innowację. Załączamy do niego płytę CD, na której znajduje się obfity materiał ilustracyjny oraz szczegółowe informacje na temat opracowywanych zespołów materiałów w ujęciu tabelarycznym. Zamieszczone tam informacje, ze względu na swoje rozmiary, nie mogły znaleźć miejsca w wersji papierowej RAPORTU. Nowa technika publikacji zmierza do umożliwienia wydawania obszernych, ważnych zespołów zabytków w jak najpełniejszym zakresie, bez rezygnowania z prezentacji bogatego materiału ilustracyjnego, czy też szczegółowej prezentacji zabytków ruchomych i nieruchomych w formie opisowej lub tabelarycznej. Dzięki tej innowacji możemy udostępnić specjalistom kompleks zabytków kultury łużyckiej ze stanowiska 2 w Zagórz.

Polecamy czytelnikom artykuł prezentujący blaski i cienie archeologii ratowniczej w Federacji Rosyjskiej oraz zachodzące w niej przemiany, ze szczególnym uwzględnieniem okresu *Pierestrojki*. To istotny głos w dyskusji nad politycznymi uwarunkowaniami ratownictwa i ochrony archeologicznego dziedzictwa, nie tylko w Rosji.

W kolejnym artykule zwracamy uwagę na ograniczoną wartość naukową tzw. inwestorskich opracowań wyników szerokopłaszczyznowych badań przedinwestycyjnych (autostradowych). Wskazano przyczyny takiego stanu rzeczy. Postulowane są w nim działania mające na celu przezwyciężenie niedostatków w tym zakresie.

Ważnym głosem, w rozpoczętej kilka lat temu na naszych łamach dyskusji na temat kondycji „archeologii autostradowej” w Polsce, jest wypowiedź przedstawicielki środowisk konserwatorskich. Ten punkt widzenia jest rzadko dostrzegany przez archeologów-naukowców, uczestniczących w programie ratownictwa archeologicznego.

Po raz pierwszy publikujemy na naszych łamach artykuł poświęcony trójwymiarowej dokumentacji i prezentacji zabytków archeologicznych (tu: ceramiki). W epoce, w której żyjemy techniki wizualizacji odgrywają coraz większą rolę jako środki perswazji, popularyzacji i edukacji. Trudno jest więc przecenić wagę jednej z nich (skanowanie 3D) dla upowszechniania wiedzy na temat potrzeby ochrony dziedzictwa archeologicznego. Zachęcamy do publikowania przyczynków, studiów i opinii na ten temat.

Sławomir Kadrow

From the Editorial Board

Since 2011 when the 2005-2006 *RAPORT* was published, the new editorial board has been aiming to quit the formula of a periodical publishing merely more or less superficial reports from rescue excavations on the routes of motorways and express roads in Poland. Starting from the 9th volume, published in 2014, the *RAPORT* has been transformed into an annual with an internal structure typical for scientific periodicals. The extensive *Studies and Materials* section, containing reports from archaeological fieldwork in Poland has been supplemented with accounts from preventive research carried out abroad (*Preventive research abroad*). To give a new impetus to the debate and polemics, so crucial for every scientific discipline, we have added an appropriate section (*Discussions and Polemics*). Of course, our periodical provides room for *Reviews* of books presenting the results of rescue excavations.

At the same time, we have started publishing papers and studies of finds which aspire to extend beyond the modest framework of fieldwork reports. From volume to volume, the number of extensive source studies meeting professional requirements has been growing. Sometimes, they are accompanied by interdisciplinary studies and analyses on palaeobotany, archaeozoology, palaeogeography, ceramology, etc.

This volume introduces one more innovation. It comes with a CD containing a variety of visual materials and detailed information on studied assemblages of artefacts in a tabular form. The data would be too large to be included in the paper version of the *RAPORT* otherwise. This new mode of publishing enables presentation of large and significant assemblages of finds without restrictions as to the abundance of illustrations or the detailed presentation of moveable and immovable monuments in a descriptive or tabular form. With this innovation, an assemblage of Lusatian culture artefacts from site 2 in Zagórze can now be made available to specialists.

We recommend an article presenting the pros and cons of rescue archaeology in the Russian Federation, with particular reference to the *Pierestrojka* period. It is a significant voice in the discussion on political factors that affect preventive archaeology and protection of archaeological heritage, not only in Russia.

In another article, we draw attention to the limited scientific value of the so-called investor studies of large-scale development-led (motorway) research. In the paper the causes of this situation are identified and actions that should be taken to correct deficiencies in this regard are proposed.

An important voice in the debate on the condition of “motorway archaeology” in Poland, initiated in our periodical several years ago, is an opinion expressed by a representative of the community of archaeologists – heritage managers. It is a point of view that is often overlooked by archaeologists – scientists who participate in the programme of preventive archaeology.

In this year’s periodical, we also publish, for the first time, an article on 3D documentation and presentation of archaeological objects (here: ceramics). Contemporarily, visualisation techniques play an increasingly significant role as a means of persuasion, popularisation and education. The significance of one of them – the 3D scanning – for disseminating knowledge on the need for protection of archaeological heritage cannot be overestimated. Readers are invited to publish contributions, studies and opinions on this topic.

Sławomir Kadrow
